

N:o 158.

Af herrar **V. Vahlin** och **P. Andersson** i Högkil, om ändrad lydelse af § 16 regeringsformen.

I de förslag till strafflag, som af Kongl. Maj:t förelades rikets ständer vid 1844 och 1847 års riksdagar, finnas intagna bestämmelser, af enahanda lydelse i begge, rörande församlingsrätten. Ur det senare af dessa lagförslag, som i sin helhet icke af Riksdagen slutbehandlades, utbrötos emellertid, jemte andra, dessa bestämmelser, hvilka Riksdagen för sin del, endast med en obetydlig förändring af deri stipulerade bötesbelopp, beslöt att utfärda. Till detta beslut lemnade Kongl. Maj:t genom utfärdandet, »på rikets ständers underdåniga förslag», af förordningen af den 6 februari 1849 sin sanktion; och i sammanhang härmed upphäfdes äfven förordningen af den 1 juli 1743, angående budkaffar, äfvensom kongl. kungörelsen af den 26 november 1816 angående sammankomster. I det förslag till strafflag, som af Kongl. Maj:t å nyo framlades för 1863 års Riksdag, återfinnas, endast med en obetydlig förändring af bötesslatituden, samma bestämmelser rörande församlingsrätten, som i 1849 års förordning intagits. Riksdagen vägrade emellertid nu, genom de fyra ståndens samstämmiga beslut, sitt godkännande så väl åt den tvetydiga redaktionen af det uttryck, hvarigenom församlingsrätten, hvilken Riksdagen för sin del antog såsom gifven, erkändes; liksom den äfven uteslöt den, enligt dess förmenande, obehöfliga inskränkning deri, som skyldigheten att anmäla sammankomst medför; men tillade deremot bötesbestämmelser för mötesdeltagare, som vägra

att åtskiljas. Denna Riksdagens uppfattning vann äfven Kongl. Maj:ts godkännande, och återfinnas därför de för församlingsrättens så skyddande som begränsande af Riksdagen för behöfliga och tillräckliga ansedda bestämmelser i kap. 10 § 15 af nu gällande strafflag.

Af hvad nu anförs synes osökt framgå, att lagstiftningen rörande församlingsrätten af begge statsmagterna erkänts såsom fallande under det lagstiftningsområde, som angifves af § 87 regeringsformen, och att därför äfven bestämmelserna vidkommande densamma icke heller bort på annat sätt ändras, än det, på hvilket de tillkommit.

Emellertid har, hvad Riksdagen svårligen kunnat förutse eller förvänta, en dylik ändring på annan väg blifvit bragt till stånd, då icke endast anförda bestämmelse om anmälan redan år 1868, utan derutöver äfven andra, gående än längre i strid med Riksdagens uttalade och beaktade mening, tid efter annan intagits i ordningsstadgan för rikets städer.

Det sätt, som här blifvit begagnadt för att till Kongl. Maj:ts ekonomiska lagstiftning återbörd, hvad derifrån enligt gängse grundlagstolkning blifvit bestämdt frånskildt, torde ensamt vara af tillräcklig innebörd, för att icke af en representation, som allt mer lärt uppskatta vigten af konstitutionella formers noggranna iakttagande, böra allt fortfarande lemnas oanmärkt; men äfven derutöver lär frågan om församlingsrätten för ett folk, som är medvetet och ömtåligt om sin rätt och frihet, ega den stora betydelse, att dess tillitsmän icke böra underlåta att, i hvad på dem vidkommer, söka åt denna rätt tillförsäkra den plats inom lagstiftningen, som af dess så natur som betydelse angifves.

Så väl sjelfva innehållet af flera i ordningsstadgan tillagda bestämmelser rörande församlingsrätten, som än mer administrativa myndigheters uppfattning deraf, visar, att dessa bestämmelser icke äro af natur att, äfven med den vidsträcktaste tolkning af det i regeringsformens § 89 förekommande uttrycket »lagar och författningar, som rikets allmänna hushållning röra», kunna derunder inbegripas.

Bestämmelserna i fråga synas vara afsedda, icke att förekomma hinder i samfärdsel, tillfälliga oordningar och dylikt, utan att, hvad en ovis tillämpning af dem än tydligare lagt i dagen, inskränka eller upphäfva yttrandefriheten.

Då yttrandefriheten, vid begagnande af det tryckta ordet, ansetts vara af en så vigtig betydelse för vårt folk, att bestämmelserna därför tillerkänts grundlags helgd, synes i analogi härmed rätten för hvarje medborgare att öppet inför andra, som vilja höra honom, uttala sina åsikter äfven hos oss böra tillmätas en annan och högre betydelse, än

att i lagstiftning likställas med lindansning, kägelslagning, gatöppning och mer dylikt.

För huru viktig andra kulturfolk anse denna rätt, och hvilket skydd den hos dem erhållit, hafva vi i den af oss år 1890 afgifna motion n:o 205 redogjort.

Att denna rätt icke redan förut i likhet med tryckfriheten blifvit på ett mer tillfredsställande sätt så skyddad som begränsad, torde kunna förklaras deraf, att församlingsrätten icke förut för vårt folk egt den stora betydelse, som den för närvarande eger; och hvilken betydelse måste förväntas än mer tillväxa i mån af det allt lifligare intresse för kulturfrågor och behovet af ett fritt meningsutbyte derom, som åter framträder såsom en nödvändig följd af en stigande upplysning hos ett folk.

Förhållandena äro derföre väsentligt förändrade sedan Riksdagen senast deltog i lagstiftningen rörande församlingsrätten; den har vunnit ökad betydelse på samma gång ingrepp deri så i strid som med stöd af ordningsstadgans föreskrifter upprepadt förekommit.

Då det för ett folks lugna utveckling och framåtskridande är en af de allra viktigaste faktorer, huru och på hvad sätt yttrandefriheten begränsas — i synnerhet så, att icke en oskäligen rädsla för öppet uttalade tankar för till en vida farligare och betydelsefullare tystnad — torde svenska Riksdagen icke längre böra underkänna sin så rätt som pligt att deltaga i stiftandet af de lagar, som röra församlingsrätten, med hvilken rätt yttrandefriheten står i ett så nära och oskiljaktigt sammanhang och beroende.

För vinnande af detta mål synes oss icke mer än ett sätt vara svenska Riksdagen värdigt, eller att den behagade besluta följande förändrade lydelse af § 16 regeringsformen:

Konungen bör rätt och sanning styrka och befordra, vrångvisa och orätt hindra och förbjuda, ingen förderfva eller förderfva låta, till lif, ära, personlig frihet och välfärd, utan han lagligen förvunnen och dömd är, och ingen afhända eller afhända låta något gods, löst eller fast, utan ransakning och dom, i den ordning, Sveriges lag och laga stadgar föreskrifva; ingens fred i dess hus störa eller störa låta; ingen från ort till annan förvisa; ingens samvete tvinga eller tvinga låta, utan skydda hvar och en vid en fri utöfning af sin religion, såvidt han derigenom icke stö-

rer samhällets lugn eller allmän förargelse ástadkommer. Konungen láte en hvar blifva dömd af den domstol, hvarunder han rätteligen hörer och lyder.

Ej má det förmenas svenske medborgare att sammankomma för öfverläggning i allmänt eller enskildt ärende. De föreskrifter, som erfordras till förekommande af missbruk af denna församlingsrätt, meddelas i lag, som stiftas af Konungen och Riksdagen gemensamt.

Stockholm den 30 januari 1892.

V. Vahlin.

P. Andersson.